

Nr 6

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 53 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; given Stockholms slott den 7 december 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 53 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);
- 2) förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt; samt
- 3) förordning om ändrad lydelse av 33 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623).

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås skattebefrielse för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 53 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 53 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges².

53 §.

1 mom. Skyldighet att — — — eller rörelse.

Riksskattenämnden må, om särskilda skäl därtill äro, efter ansökan förklara, att stiftelse eller förening, som har till huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete, i fråga om skattskyldighet eller eljest vid tillämpning av denna lag skall anses jämställd med stiftelse eller förening, som ovan i första stycket vid e) anges. Sådant beslut må, när omständigheterna det föranleda, av riksskattenämnden återkallas. Över beslut, som riksskattenämnden meddelat enligt detta stycke, må klagan icke föras.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag
till
Förordning
angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576)
om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 7 § förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt³ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges².

7 §.

Från skattskyldighet — — — hänförlig verksamhet.

Riksskattenämnden må, om särskilda skäl därtill äro, efter ansökan förklara, att stiftelse eller förening, som har till huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete, i fråga om skattskyldighet eller eljest vid tillämpning av denna förordning skall anses jämställd med stiftelse eller förening, som ovan i första stycket vid f) anges. Sådant beslut må, när om-

¹ Senaste lydelse av 53 § 1 mom. se 1962: 160.

² Förslaget innebär den ändringen i förhållande till gällande lydelse att det föreslagna andra stycket infogats i författningstexten.

³ Senaste lydelse av 7 § se 1962: 161.

ständigheterna det föranleda, av riksskattenämnden återkallas. Över beslut, som riksskattenämnden meddelat enligt detta stycke, må klagan icke föras.

Aktiebolag och — — — bolagens verksamhet.

Om aktierna — — — lös egendom.

Riksskattenämnden må, — — — icke föras.

Att personer, — — — samma paragraf.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag

till

Förordning

om ändrad lydelse av 33 § taxeringsförordningen den 23 november 1956
(nr 623)

Härigenom förordnas, att 33 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

33 §.

Är stiftelse — — — till beskattning.

Uppgiftsskyldighet, som i första stycket sägs, åligger

1) pensionsstiftelse,
2) jämlikt lagen — — — vid olycksfall,

3) stiftelse som — — — rikets försvar,

4) stiftelse som har till huvudsakligt ändamål att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning, *ävensom*

5) förening som, utan att den i sin verksamhet tillgodoser medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen verkar för ändamål av den art, som angivits vid 3) eller 4).

33 §.

Är stiftelse — — — till beskattning.

Uppgiftsskyldighet, som i första stycket sägs, åligger

1) pensionsstiftelse,
2) jämlikt lagen — — — vid olycksfall,

3) stiftelse som — — — rikets försvar,

4) stiftelse som har till huvudsakligt ändamål att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning,

5) förening som, utan att den i sin verksamhet tillgodoser medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen verkar för ändamål av den art, som angivits vid 3) eller 4), *ävensom*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6) stiftelse och förening, som avses i 53 § 1 mom. andra stycket kommunalskattelagen eller 7 § andra stycket förordningen om statlig inkomstskatt.

Uppgift avfattas — — — från skattskyldighet.

Uppgift avlämnas — — — nämnda skyldighet.

Det åligger — — — föreningens skattskyldighet.

Uppgift avfattas — — — från skattskyldighet.

Uppgift avlämnas — — — nämnda skyldighet.

Det åligger — — — föreningens skattskyldighet.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1964.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 de-
cember 1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete* samt anför därvid följande.

1. Inledning

I skrivelse den 20 april 1956, nr 186, hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning om skattefrihet för stiftelser med huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete och för riksdagen framlägga de förslag, som kunde föranledas av utredningen.

Utredningsuppdraget överlämnades av Kungl. Maj:t till *skattelagssakkunniga*, som i december månad 1957 framlade en promemoria (stencilerad) med förslag till bestämmelser om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja samhörigheten mellan de nordiska folken. Förslaget var inom skattelagssakkunnigas utarbetat av taxeringsintendenten P. B. Sundberg.

Över skattelagssakkunnigas promemoria har, efter remiss, *yttranden* avgivits av kammarrätten, riksskattenämnden, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län ävensom av Föreningen Nordens centralstyrelse.

Frågan om skattefrihet i Sverige för berörda stiftelser och föreningar diskuterades därefter inom *Nordiska rådet* vid dess tionde session i Helsingfors under mars månad 1962. Vid behandlingen av ett medlemsförslag rörande denna fråga uttalades därvid från den svenska regeringens sida att regeringen — oaktat sin principiellt restriktiva inställning till spørsmålet om utvidgande av skattefrihet för stiftelser och föreningar — var beredd att överväga åtgärder för genomförande av sådana ändringar i reglerna om beskattning av stiftelser och föreningar att stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete i möjligaste mån befriades från skattskyldighet. Under hänvisning till detta uttalande beslöt Nordiska rådet upp-

skjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session (februari 1963).

Skattelagssakkunnigas förslag i ämnet har härefter överarbetats inom *finansdepartementets rättsavdelning* av taxeringsintendenten S. V. Villner, som den 24 september 1962 avlämnade en promemoria (stencilerad) angående ifrågasatt skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete. Till promemorian hörande författningsförslag torde såsom *Bihang* få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Efter remiss har yttranden över departementspromemorian inkommit från de remissinstanser, som enligt vad nyss nämndes tidigare yttrat sig över 1957 års promemoria.

2. Gällande bestämmelser m. m.

53 § 1 mom. kommunalskattelagen innehåller bestämmelser om bl. a. begränsning av skattskyldigheten för vissa rättssubjekt. Vid e) nämnda moment föreskrives sålunda bl. a. att stiftelser och föreningar med huvudsakligt ändamål att stärka rikets försvar eller främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning under vissa betingelser är skattskyldiga endast för inkomst av fastighet och av rörelse. Byggnader, som är avsedda för dessa stiftelsers och föreningars verksamhet, är jämlikt 5 § 1 mom. e) kommunalskattelagen undantagna från skatteplikt.

Nämnda stiftelser och föreningar är jämlikt 7 § f) förordningen om statlig inkomstskatt frikallade från skattskyldighet utom för sådan inkomst som härflutit av rörelse. Skyldighet att erlagga skatt för förmögenhet åligger dessa rättssubjekt jämlikt 6 § 1 mom. b) förordningen om statlig förmögenhetsskatt i regel endast om och i den mån de är skyldiga att erlagga skatt för inkomst.

Dessa bestämmelser har tillkommit genom lagstiftning år 1942, som trätt i kraft den 1 januari 1943. Lagstiftningen grundar sig på ett av 1936 års skattekommitté avgivet betänkande (SOU 1939: 47).

I *propositionen* 1942: 134 med förslag till lagstiftning i ämnet framhölls att en generell skattelindring eller skattebefrielse inte utgjorde det mest rationella sättet att understödja en allmänt gagnelig verksamhet. Systemet omöjliggjorde erforderlig kontroll av verksamheten och medförde i tider av ökat skattetryck ett både relativt och absolut ökat understöd från det allmännas sida. Någon principiell grund för skattefrihet torde icke kunna åberopas av någon. Att helt slopa skattefriheten för vissa slags rättssubjekt, som utövade allmännyttig verksamhet, kunde av rent praktiska skäl dock icke förordas men urvalet av de rättssubjekt, som skulle erhålla skattefrihet, borde enligt propositionen ske med ganska stor stränghet. Skattefriheten borde sålunda icke omfatta andra rättssubjekt än sådana som verkade å områden, inom vilka positiva insatser från det allmännas sida finge anses

ofrånkomliga i den mån de icke tack vare enskildas initiativ befunnas överflödiga.

I sitt betänkande nr 21 anslöt sig 1942 års *bevillningsutskott* till vad i propositionen anförts i dessa frågor. Utskottet hade sålunda intet att erinra mot att skattefriheten bibehölls för sådana rättssubjekt, som bedrev verksamhet av i hög grad allmännyttig art. Även den i propositionen föreslagna gränsdragningen för skattefriheten lämnades av utskottet utan erinran. Någon utvidgning av skattefriheten utöver vad i propositionen föreslagits kunde utskottet icke förorda. Därest det i särskilda fall skulle befinnas, att beskattningen av juridiska personer, som främjade exempelvis vissa kulturella ändamål, kom att verka på sådant sätt, att det allmännas stöd ansågs påkallat, syntes det utskottet lämpligare att sådant stöd lämnades i form av anslag till den bedrivna verksamheten. I enlighet med det anförda tillstyrkte utskottet i princip det framlagda förslaget. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Av de relativt fåtaliga *avgöranden i regeringsrätten*, där frågan om skattskyldighet för föreningar och stiftelser med ändamål att främja nordiskt samarbete varit föremål för prövning, framgår att ett sådant ändamål icke i och för sig berättigar till någon begränsning i skattskyldigheten.

I utslag den 8 november 1929 (RÅ 1929 not. Fi 1919) ogillade regeringsrätten av Clara Lachmans fond för befrämjande av den skandinaviska samkänslan framställt yrkande om skattefrihet.

Den 11 maj 1943 meddelade regeringsrätten utslag rörande Letterstedtska föreningens taxering åren 1939 och 1940 (RÅ 1943 not. Fi 516, 517). Föreningen, som har till ändamål »att befordra gemenskapen emellan de tre Skandinaviska rikena i afseende på industri, vetenskap och konst, samt att åt yrkesflitens så väl som åt vetenskapens och konstens utveckling inom dessa länder bereda uppmuntran och stöd», förklarades oinskränkt skattskyldig för inkomst och förmögenhet. Detta utslag föranledde föreningen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga initiativ till sådan lagstiftning, som medförde befrielse för föreningen från skattskyldighet. Skrivelsen överlämnades till skattelagssakkunniga.

I fråga om lagstiftningen i de *nordiska grannländerna* på förevarande område må följande nämnas.

I *Danmark* är föreningar och stiftelser skattskyldiga för statlig inkomstskatt endast om de bedriver förvärvsverksamhet. Vålgörande stiftelser o. d. kan befrias från sådan skatteplikt. Kommunen äger rätt att befria föreningar och stiftelser med vålgörande, vetenskapliga eller eljest allmännyttiga ändamål från den s. k. personliga skatten till kommunen. Vålgörande stiftelser och andra allmännyttiga institutioner kan vidare av finansministern befrias från ställig fastighetsskatt. Motsvarande rätt att befria från kommunal fastighetsskatt äger kommunens styrelse. Föreningar och stiftelser är slutligen helt befriade från förmögenhetsskatt.

I *Norge* är s. k. milda stiftelser, d. v. s. stiftelser med vålgörande ända-

mål, ävensom sammanslutningar och inrättningar, som icke har till ändamål att bedriva förvärvsverksamhet, frikallade från skattskyldighet till stat och kommun för inkomst och förmögenhet.

I *Finland* är ideella föreningar och stiftelser, som har till ändamål att främja folkupplysning, landets försvar eller det inhemska näringslivet eller har annat allmännyttigt syftemål, frikallade från skatt till staten. Dessa rättssubjekt är skattskyldiga till kommunal inkomstskatt för inkomst av fastighet och av rörelse.

3. Skattelagssakkunnigas promemoria

I skattelagssakkunnigas promemoria konstateras inledningsvis, att en verksamhet som syftar till att främja nordiskt samarbete otvivelaktigt är att anse som samhällsnyttig. I promemorian redovisas olika vägar, genom vilka man skulle kunna bereda skattelindring åt organisationer som bedriver sådan verksamhet.

En möjlighet vore, enligt promemorian, att inom ramen för verksamhetens allmänna syfte söka avskilja speciella verksamhetsgrenar som skulle vara mer förtjänta av skattelindring än andra och att bereda dessa verksamhetsgrenar en särställning i beskattningshänseende. Svårigheterna att gå fram denna väg bedöms dock som stora i promemorian. Därtill kommer att de verksamhetsgrenar som enligt den antydda linjen borde betraktas som speciellt samhällsnyttiga i huvudsak torde omfattas av sådan verksamhet som redan enligt nuvarande lagstiftning ansetts böra medföra skattelindring för utövarna.

En annan metod för skattelindring skulle vara att bibehålla den oinskränkta skattskyldigheten men vid inkomsttaxeringen medgiva vissa avdrag. Avdragen skulle i princip avse vad stiftelse eller förening under beskattningsåret utgivit till fullföljande av ifrågavarande ändamål. I taxeringstekniskt avseende skulle utgivet belopp, såvitt angår rätten att därför åtnjuta avdrag, likställas med periodiskt understöd och avdragas under »allmänna avdrag». Den angivna metoden skulle dock medföra skattelättnader allenast för beskattningsår, under vilket utgifter för det här avsedda ändamålet faktiskt förekommit. Även andra olägenheter kan enligt promemorian anföras mot ett avdragssystem.

I promemorian överväges slutligen om inte en begränsning i skattskyldigheten skulle kunna vinnas genom fullständig befrielse från skattskyldighet för inkomst av visst eller vissa slag. Härom anføres bl. a. följande.

Den inkomststart som i detta sammanhang företrädesvis torde vara av intresse är inkomst av kapital. Såvitt framgår av tillgängliga uppgifter grundar nu förefintliga institutioner av ifrågavarande slag så gott som undantagslöst sin verksamhet å inkomst av kapital eller å inkomst av icke skattepliktig natur. Enda undantaget i detta avseende synes vara föreningen Nordens stiftelse Bohusgården, som i egen fastighet bedriver rörelse (mottagning av inackorderingar). Inkomst av kapital torde helt eller delvis kunna anses utgöra grundvalen för den verksamhet som bedrivs å förevarande område. Skattefrihet synes därför i första hand böra ifrågakomma be-

träffande inkomst av nämnda förvärvskälla. Jämväl inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet torde i detta sammanhang böra undantagas från beskattning. Såsom skäl därför må framhållas, att det synes obilligt att med skatt belägga realisationsvinster som kan uppkomma i samband med omplacering av värdepapper o. dyl. Det bör ur allmän synpunkt framstå som angeläget att högsta möjliga avkastning tillförsäkras kapitaltillgångar, som ställts till förfogande för ifrågakommande ändamål.

Av övriga inkomstslag beröres i promemorian särskilt blott inkomst av fastighet. För sådan inkomst åtnjuter de enligt gällande rätt skatteprivilegerade stiftelserna och föreningarna skattefrihet vid den statliga men icke vid den kommunala beskattningen. Längre gående skattefrihet bör enligt promemorian inte ifrågakomma för de nu ifrågakommande institutionerna.

I fråga om skatteplikt för fastighet och skattskyldighet för garantibelopp för fastighet torde, fortsätter promemorian, denna beskattningsform — åtminstone för närvarande — sakna större betydelse för institutioner av ifrågakommande slag. Mest konsekvent torde dock vara att från skatteplikt undantaga jämväl fastigheter, avsedda för dessa institutioners verksamhet såsom sådana. Därmed skulle vid den kommunala inkomstbeskattningen eljest föreliggande skattskyldighet för inkomst av sådan fastighet genom dess begagnande för ifrågakommande ändamål bortfalla.

I fråga om skattskyldigheten för förmögenhet erinras om att juridiska personer är skattskyldiga för förmögenhet endast om och i den mån de är skyldiga att till staten erlagga skatt för inkomst. Med den ståndpunkt som intagits i promemorian beträffande inkomstbeskattningen följer, att ifrågakommande institutioner skulle bli skyldiga att utgöra statlig förmögenhetsskatt allenast för sådana tillgångar som användes i rörelse.

I fråga om ändamålsbestämningen anföres i skattelagssakkunnigas promemoria följande.

Vad beträffar ändamålsbestämningen kan givetvis tveksamhet råda om lämpligheten av att denna ges en så vid avfattning att varje institution, vars ändamål är att främja ifrågakommande samarbete, skulle komma i åtnjutande av den föreslagna skattefriheten. Därvid må emellertid erinras om den tidigare berörda svårigheten att avskilja viss eller vissa verksamhetsgrenar med hänsyn till graden av allmännyttighet och med ledning därav bestämma det område, inom vilket skattefrihet skulle få åtnjutas utöver vad för närvarande gäller. Vidare må erinras om att institutioner av ifrågakommande slag åtnjuter eller kan komma i åtnjutande av skattefrihet enligt dansk, norsk och finsk rätt — — —. Med hänsyn till det anförda synes övervägande skäl tala för en lösning av ifrågakommande spörsmål på det sätt, att stiftelse eller förening med ändamål att främja nordiskt eller skandinaviskt samarbete beviljas skattefrihet i angiven omfattning. Skattefriheten torde emellertid härjämte böra förknippas med det villkoret att stiftelsen eller föreningen uteslutande skall ha till ändamål att främja nämnda samarbete. — — — Här föreliggande uppgift är att reglera beskattningen för institutioner av en speciell karaktär. Det för dessa gemensamma ändamålet är eller bör i varje fall vara att enbart främja det förut angivna syftet, även om verksamheten kan vara inriktad på ett eller flera specialområden av nordiskt eller skandinaviskt samarbete. Något annat ändamål bör verk-

samheten ytterst ej främja. Därest en dylik fordran uppställes beträffande ändamålet med verksamheten, torde även den allmänna avfattningen av ändamålsbestämningen kunna lättare accepteras. Den omständigheten att verksamheten — såsom här föreslagits — uteslutande skall vara inriktad på ett befrämjande av ifrågavarande samarbete bör icke utgöra hinder för att en institution av förevarande slag kommer i åtnjutande av skattefrihet även om den haft att vidkännas vissa — stundom betydande — administrationskostnader i samband med utövningen av verksamheten. Från sådana utgifter torde böra bortses vid bedömandet av ändamålet med verksamheten. Utgifter för fullgörande av pensionsåtaganden gentemot anställda bör ej heller verka diskvalificerande ur beskattningssynpunkt. Vad sålunda anförts torde överensstämja med gällande rätt. Den skattefrihet som här föreslagits bör emellertid självfallet icke tillkomma andra institutioner än sådana som på ideell grund bedriver verksamhet för främjande av ifrågavarande ändamål.

Skattelagssakkunnigas förslag innebär, såsom framgår av det förut anförda, att institutioner, som uteslutande har till ändamål att främja samarbetssträvandena å förevarande område, skulle komma att i beskattningshänseende helt likställas med de 53 § 1 mom. e) kommunalskattelagen och 7 § f) förordningen om statlig inkomstskatt avsedda stiftelserna och föreningarna. Bestämmelserna härom föreslås intagna i en särskild författning.

Vid remissbehandlingen av skattelagssakkunnigas promemoria har den föreslagna skattefriheten tillstyrkts av de hörda länsstyrelserna och Föreningen Nordens centralstyrelse men avstyrkts av kammarrätten, riksskattenämnden och överståthållarämbetet.

Föreningen Nordens centralstyrelse framhåller, att ifrågavarande verksamhet kan betraktas som ett komplement till den offentliga nordiska aktiviteten och innebär en betydande avlastning och besparing för staten. Om verksamheten hos dessa föreningar och stiftelser bortfaller, skulle staten troligen finna sig nödsakad att i väsentlig grad upprätthålla ett motsvarande arbete med statliga anslag och i statlig regi. Länsstyrelsen i Malmöhus län finner skattelagssakkunnigas synpunkter i allt väsentligt väl motiverade och ägnade att läggas till grund för lagstiftning. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län hyser betänkligheter mot att ställa det nordiska samarbetet i en särställning utan att medtaga andra former av mellanstatlig verksamhet. Länsstyrelsen vill dock inte avstyrka att frågan löses efter de föreslagna linjerna.

Kammarrätten erinrar om att nu gällande bestämmelser i 53 § e) kommunalskattelagen och 7 § f) förordningen om statlig inkomstskatt uppbäres av tanken, att skattefriheten inte bör omfatta andra rättssubjekt än sådana, som verkar på områden, inom vilka positiva insatser från det allmännas sida anses ofrånkomliga i den mån de icke tack vare enskildas initiativ befinnes överflödiga. Från denna utgångspunkt kan kammarrätten inte godta, att åt institutioner av förevarande slag beredes en undantagsställning. Det kan icke anses lämpligt att skattebefrielse medges stiftelser eller föreningar med en så allmän ändamålsbestämning som be-

främjande av nordisk samhörighet. En utsträckning av skattefriheten på sätt som föreslagits måste också innebära, att man bryter mot de principer, varpå 1942 års lagstiftning är uppbyggd. En bestämmelse som den föreslagna torde dessutom ge upphov till att krav på liknande skatteförmåner kommer att resas av andra skattskyldiga, som i sin verksamhet främjar likvärdiga ändamål. Eventuell uppmuntran åt verksamhet av ifrågavarande slag bör inte lämnas genom att införa förmåner på beskattningens område utan på det sättet att anslag av allmänna medel beviljas till den beräknade verksamheten. Kammarrätten erinrar om att bevillningsutskottet vid upprepade tillfällen givit uttryck åt denna uppfattning.

Även riksskattenämnden konstaterar, att förslaget innebär ett avsteg från 1942 års lagstiftning. Ändamålsbestämningen i förslaget är, fortsätter nämnden, så allmän att inom densamma ryms åtskilliga av de ändamål, som 1942 icke ansågs nog kvalificerade. Skattefrihet synes nämligen enligt förslaget komma att åtnjutas av stiftelser eller föreningar, som internordiskt främjar teater, konst, icke professionell idrott m. m. eller således ändamål som icke skulle medföra skattefrihet om verksamheten var knuten enbart till Sverige. Förslaget torde sålunda ur rena beskattningssynpunkter knappast vara tillräckligt motiverat. Anses förslaget likväl böra genomföras, kan det motiveras med att man därigenom — till befordrande av den nordiska samhörighetskänslan — skulle komma något närmare de principer, som i denna del tillämpas i övriga nordiska länder. Riksskattenämnden tillägger, att promemoriaförslagets krav att stiftelsen eller föreningen »uteslutande» skall verka för angivna ändamål komplicerar bestämmelserna. Det torde enligt nämnden vara tillfyllest att stiftelsen eller föreningen uppfyller det i 53 § kommunalskattelagen uppställda kravet, att verksamheten har till »huvudsakligt ändamål» att främja det syfte varom fråga är. Enligt gällande lagstiftning skall uttrycket »huvudsakligt ändamål» tolkas så, att annat ändamål än det, för vilket skattefrihet föreligger, endast får tillgodoses i ringa omfattning.

4. Frågans behandling vid Nordiska rådets tionde session

I ett medlemsförslag av herr Birger Lundström och fru Ingrid Segerstedt Wiberg till Nordiska rådets tionde session i mars månad 1962 hemställdes att rådet — i syfte att skapa likformiga regler i Norden beträffande beskattningen av stiftelser och föreningar med huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete — ville rekommendera svenska regeringen att verka för sådana ändringar av hithörande regler i den svenska skattelagstiftningen, att denna kommer att överensstämma med vad som gäller i övriga nordiska länder.

Över medlemsförslaget inhämtades yttranden från de remissinstanser som yttrat sig över skattelagssakkunnigas promemoria. Remissinstanserna åberopade vad de tidigare anfört. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* tillade följande.

Enligt ett mål anhängiggjort hos prövningsnämnden i länet år 1960 har en stiftelse med ändamål att främja norskt-svenskt samarbete anvisat en väsentlig del av tillgängliga medel för att möjliggöra medverkan av en ensemble från Göteborgs orkesterförening i »festspillene» i Bergen år 1958 samt ett mindre anslag för gästspel av norsk teatertrupp i Göteborg. Det kan måhända anses tveksamt, om medelsdisposition av angivet slag later sig förena med skatteprivilegier av det slag, förslagsställarna tänkt sig. Det kan även tänkas, att en förening eller en stiftelse framdeles bildas av huvudsakligen sällskaplig eller politisk karaktär med angivet syfte att främja nordiskt samarbete. Institutioner av sistnämnda slag synas i vart fall icke böra erhålla skatteprivilegier. Det torde knappast heller vara motiverat, att föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete på idrottens område erhålla mera gynnad ställning i skattehänseende än dylika föreningar med verksamhet enbart knuten till Sverige.

Länsstyrelsen ifrågasatte därför, om generell skattefrihet bör införas för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete. En omarbetning av våra beskattningsbestämmelser torde dock kunna övervägas i syfte att för nu ifrågasatt föreningar och stiftelser bringa bestämmelserna i bättre harmoni med motsvarande bestämmelser i våra grannländer. Länsstyrelsen fortsatte.

Vilken metod som här bör väljas, kan diskuteras. En diskretionär prövning torde här få göras beträffande vederbörande institutioners verksamhetsformer. Länsstyrelsen vill ifrågasätta, om icke denna prövning lämpligen skulle kunna anförtros åt riksskattenämnden. Åt riksskattenämnden skulle sålunda uppdragas att efter undersökning av varje särskilt fall besluta, huruvida befrielse från skattskyldighet kan medgivas för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete. Sådant beslut torde böra givas tidsbegränsad räckvidd.

Nordiska rådets juridiska niomannakommitté avgav utlåtande över medlemsförslaget och anförde bl. a. följande.

Gällande svenska regler om skatteprivilegier för stiftelser och föreningar med uppgift att verka för allmännyttiga ändamål bygger som framhållits i flera av yttrandena över medlemsförslaget på en sträng sovring av ändamålen. Endast allmännyttiga ändamål av betydande vikt har ansetts böra föranleda skattebefrielse. Allmänna kulturella ändamål som sådana har t. ex. endast i fråga om Nobelstiftelsen ansetts tillräckligt vägande som skäl för skattebefrielse. Det är emellertid att märka, att flera av de i lagstiftningen uppräknade skatteprivilegierade subjekten beskrivits medelst en så allmän ändamålsbestämning, att utrymme finnes även för kulturell verksamhet inom ramen för den skatteprivilegierade uppgiften. Intet hinder möter t. ex. att stiftelser med den skatteprivilegierade uppgiften att främja barns och ungdoms vård och fostran inom ramen för denna sin uppgift stöder musik, teater, konst, litteratur, idrott m. m.

Kommittén framhöll därjämte, att gällande svenska regler om beskattning av stiftelser och föreningar med allmännyttiga ändamål tillkom 1942 och att sedan dess en radikal omvärdering av det nordiska samarbetets betydelse skett, som väl torde motivera en ändrad ståndpunkt i fråga om beskattningen av stiftelser och föreningar med uppgift att främja detta sam-

arbete. Det nordiska samarbetet tillmäts numera allmänt en sådan betydelse, att det bör kunna anses likvärdigt med åtskilliga av de ändamål, som privilegieras av gällande lagstiftning. Bärande skäl för ändring, som i beskattningshänseende jämställer stiftelser och föreningar för nordiskt samarbete med de redan privilegierade stiftelserna och föreningarna, bör alltså kunna anses vara för handen. Ändamålsbestämningen bör därvid enligt kommitténs mening icke ges en alltför generell utformning. En lämplig begränsning synes kunna erhållas, om det angives, att fråga skall vara om främjande av nordiskt samarbete, som bedrivs antingen i samverkan med statlig eller kommunal myndighet eller ock efter godkännande av någon bestämd statlig instans, t. ex. den svenska riksskattenämnden. Härigenom uteslutes de mera perifera samarbetsuppgifter, som icke anses motivera uppmärksamhet från det allmännas sida. Kommittén föreslog slutligen, att rådet skulle besluta rekommendera regeringen i Sverige att föranstalta om sådana ändringar i reglerna om beskattning av stiftelser och föreningar, att stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete i möjligaste mån befriades från skattskyldighet.

Nordiska rådets juridiska utskott åberopade bl. a. niomannakommitténs förslag och återgav ett uttalande i utskottet av den svenske justitieministern. Enligt detta uttalande var den svenska regeringen — oaktat sin principiellt restriktiva inställning till spørsmålet om utvidgande av skattefrihet för stiftelser och föreningar — beredd att överväga åtgärder för ett genomförande av syftet med det förslag, som framlagts av den juridiska niomannakommittén. Utskottet hemställde därför, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls av *Nordiska rådet* den 22 mars 1962.

5. Departementspromemorian

I departementspromemorian har övervägts möjligheterna att medge skattebefrielse för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete enligt de riktlinjer som Nordiska rådets niomannakommitté antytt. Detta innebär, att skattefriheten skulle begränsas till fall av nordiskt samarbete antingen i samverkan med statlig eller kommunal myndighet eller ock efter godkännande av statlig instans.

Det framhålles därvid i promemorian att skattefriheten inte bör göras beroende av att det nordiska samarbetet bedrivs i samverkan med statlig eller kommunal myndighet. Även om härigenom skulle uteslutas stiftelser och föreningar med perifera samarbetsuppgifter, kan man inte bortse från att angelägna ändamål skulle uteslutas från skattefrihet enbart av den orsaken att samverkan med offentlig myndighet inte föreligger. Härtill kommer att — även vid en sådan samverkan — beskattningsmyndigheterna mången gång skulle ställas inför betydande tolkningssvårigheter.

Den av niomannakommittén antydda alternativa lösningen, nämligen att göra skattefriheten beroende av godkännande av statlig instans, förordas

däremot i promemorian. En möjlighet, som också anvisats inom Nordiska rådet och av remissinstanser, är att därvid låta riksskattenämnden träda till. Härom anföres följande.

Nämnden är icke främmande för dylika uppgifter. Enligt 54 § 4 st. kommunalskattelagen och 7 § 4 st. förordningen om statlig inkomstskatt kan nämnden således under vissa förutsättningar besluta om viss skattefrihet för s. k. familjebolag. Vidare må erinras om vissa dispensbestämmelser i 12 § förordningen den 9 december 1960, nr 658, med provisoriska bestämmelser om beskattningen av aktiebolags och ekonomisk förenings inkomst i vissa fall, i 5 § förordningen den 15 maj 1959, nr 168, om särskilda investeringsfonder för förlorade inventarier och lagertillgångar, i 6 § förordningen den 19 februari 1954, nr 40, om särskild investeringsfond för avytttrat fartyg samt i 1 § 2 mom. förordningen den 27 juni 1927, nr 321, om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar. Det torde knappast vara att förvänta att en liknande dispensbestämmelse beträffande nordiska stiftelser och föreningar skulle leda till någon mera nämnvärd ökning av nämndens arbetsbörda; sådana skatteärenden torde inte bli alltför vanliga.

I fråga om ändamålsbestämningen föreslogs av skattelagssakkunniga, att stiftelsen eller föreningen »uteslutande» skulle ha till ändamål att främja det internordiska samarbetet. I departementspromemorian förordas, på sätt även föreslagits vid remissbehandlingen av tidigare förslag, den uppmjukningen att det »huvudsakliga» ändamålet blir avgörande för skattefrihet. Härigenom uppnås även överensstämmelse med vad som gäller för redan skatteprivilegierade stiftelser och föreningar.

Rörande arten av den verksamhet som skall leda till skattefrihet erinras om att vissa ändamål redan enligt gällande bestämmelser i 35 § 1 mom. e) kommunalskattelagen m. m. kan medföra skattefrihet för nordiska stiftelser och föreningar. När det gäller en utvidgning av skattefriheten, förordas en viss restriktivitet. I första hand bör, enligt departementspromemorian, reformen begränsas till att avse ändamål som främjar nordiskt samarbete. Följande redogörelse lämnas i promemorian för några aktuella fall, som kan komma i fråga till denna skattelindring.

Föreningen Norden, svensk förening för nordiskt samarbete, anger som sitt syfte att på alla områden stärka och utveckla de nordiska folkens samverkan inåt och utåt. Den vill sålunda vidga de kulturella förbindelserna och främja det ekonomiska och sociala samarbetet de nordiska länderna emellan samt i så vida kretsar som möjligt öka förståelsen för de nordiska folkens gemensamma intressen. Föreningen lägger stor vikt vid den språkliga samhörigheten och inriktar sig därvid främst på skolor och ungdom. Föreningen verkar bl. a. även för ökat varuutbyte mellan de nordiska länderna och har verksamt bidragit till samordning av lagstiftningen i Norden. Vidare utger föreningen eller medverkar vid utgivandet av nordiska publikationer. *Letterstedtska föreningen* har till ändamål att befordra gemenskapen mellan de tre skandinaviska rikena med avseende å industri, vetenskap och konst samt att bereda uppmantran och stöd åt yrkesflitens så väl som åt vetenskapens och konstens utveckling inom dessa länder. Politiska och religiösa ämnen ligger däremot utom området för föreningens verksamhet. Föreningen utövar sin verksamhet genom att utge en tidskrift »Nordisk tidskrift för vetenskap, konst och industri» och genom att

utdela understöd, huvudsakligen till vetenskapliga ändamål. *Clara Lachmans fond för befrämjande av den skandinaviska samkänslan* har till uppgift att ekonomiskt stödja åtgärder, som är ägnade att främja den skandinaviska samhörigheten, bl. a. genom att bereda tillfälle åt personer, tillhörande något av de skandinaviska länderna, att lära känna inrättningar och förhållanden i något av de andra länderna eller att där idka studier vid skolor eller universitet. Stiftelsen vill även sprida upplysningar om de skandinaviska ländernas och folkens förhållanden samt om betydelsen av deras sammanhållning.

De nämnda institutionerna har, fortsätter departementspromemorian, stått i blickpunkten, då frågan om skattelindring aktualiserats. Ändamålsbestämningen och verksamhetens art torde även i dessa fall vara sådana, att skattelindring efter ett genomförande av de ifrågasatta författningsbestämmelserna skulle kunna medges. — I övrigt bör en viss återhållsamhet iakttagas vid utväljande av de ändamål som — utöver de redan skatteprivilegerande — skulle beredas en förmånsställning i skattehänseende. Varje sådant ändamål bör inte leda till skattefrihet. Härom anföres följande.

En viss gradering av dessa ändamål kan naturligtvis göras alltefter deras allmännyttan. De kulturella samarbetssträvandena inom konst, teater och litteratur träder därvid i förgrunden. Härmed närstående är syftet att verka för språklig förståelse. Även inom de ekonomiska och sociala områdena torde mången gång kunna urskiljas en ideellt syftande verksamhet av största betydelse för det nordiska samarbetet. Samma torde vara förhållandet med institutioner som avser att främja det psykiska eller fysiska uppbyggandet. Även med angivande av nu anförda eller därmed jämförbara ändamål torde särskild uppmärksamhet få ägnas åt sådana institutioner, vilkas verksamhet är inriktad på viss grupp eller vissa grupper av människor. Sålunda bör knappast politiska eller fackliga organisationer omfattas av skatteförmånen. Inom ramen för uppgivna, mer eller mindre högt kvalificerande ändamål kan dölja sig rena sällskapsklubbar. Det är icke avsett att sådana skall skatteprivilegeras. Idrottsföreningar kan naturligtvis sägas syfta till fysiskt uppbyggande, men deras verksamhet får anses vara av så speciell karaktär, att skattefrihet för dem inte bör komma i fråga. Därvid har även beaktats att idrottsföreningar under gynnsamma förhållanden kan uppdriva en betydande ekonomisk verksamhet och att under sådana förhållanden gäller särskilda, för sådana föreningar förmånliga skatteregler.

I territoriellt hänseende torde ändamålet väl vanligen avse samverkan mellan två eller flera länder inom Norden. En mera lokal begränsning kan dock inte uteslutas. Här må endast erinras om Öresunds- och Nordkalottenområdena, vilka i olika sammanhang förekommer som särskilda enheter. Även i sådana fall bör skattefrihet kunna komma i fråga, därest förutsättningarna för skattefrihet eljest är uppfyllda. — — —

Till Norden bör i nu förevarande sammanhang hänföras de länder, som är representerade i Nordiska rådet, således Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Uttrycklig bestämmelse härom synes dock inte erforderlig.

Departementspromemorian föreslår att frågan om skattefrihet i varje särskilt fall prövas inom ramen för dessa riktlinjer. Prövningen bör enligt förslaget uppdragas åt riksskattenämnden.

Fråga uppkommer då, om nämndens beslut rörande beviljad eller vägrad skattefrihet skall få överklagas, exempelvis i den ordning som gäller för be-

svär över av nämnden meddelat förhandsbesked i taxeringsfråga. Under hänvisning till att talan icke får föras mot nämndens beslut i dispensärenden beträffande familjebolag m. m., förordas att ej heller nu förevarande beslut av nämnden skall få överklagas.

Om skattefrihet medgivits bör, fortsätter departementspromemorian, nämnden få återkalla denna förmån, när omständigheterna därtill föranleder, t. ex. om stiftelsen eller föreningen icke längre fyller kraven enligt punkt 8 av anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen, d. v. s. att verksamheten under längre tid icke bedrivits eller icke kan väntas komma att bedrivas i en omfattning som skäligen svarar mot avkastningen av tillgångarna eller dylikt. I promemorian tillägges följande.

Vad angår stiftelse eller förening, som helt eller delvis är frikallad från skattskyldighet, föreligger i 33 § taxeringsförordningen en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för bedömande av stiftelsens eller föreningens skattskyldighet. Uppgift skall avlämnas till vederbörande länsstyrelse men taxeringsintendenten kan dispensera därifrån. Eftersom de nordiska stiftelserna och föreningarna i skattehänseende skulle övervakas av riksskattenämnden, kan 33 § taxeringsförordningen inte lämpligen göras tillämplig på nu förevarande fall. I stället torde det böra ankomma på riksskattenämnden att i beslut om skattefrihet även ange i vilken omfattning de nordiska stiftelserna och föreningarna skall framdeles lämna uppgift om inkomster och utgifter samt om tillgångar och skulder ävensom upplysning om de omständigheter, vilka anses böra föranleda frikallelse från skattskyldighet. Riksskattenämnden bör därvid kunna föreskriva, att lämplig tjänsteman, t. ex. vederbörande taxeringsintendent, skall följa verksamhetens utveckling och övriga på skattefriheten inverkan omständigheter samt vid behov till riksskattenämnden anmäla inträffade förändringar. Självfallet bör nämnden i varje ärende angående såväl medgivande som återkallelse av skattefrihet få infordra de upplysningar, som kan erfordras för bedömande av nordisk stiftelses eller förenings skattskyldighet. Det synes inte erforderligt att nu föreliggande befogenheter inskrives i författning.

Slutligen framhålles, att beslut om skattebefrielse eller återkallelse — där riksskattenämnden på grund av särskilda omständigheter inte föreskriver annat — bör lända till efterrättelse med verkan från och med det beskattningsår, varunder beslutet meddelats.

Departementspromemorians förslag innebär, att bestämmelser rörande den äsyftade skattebefrielsen inarbetas i 53 § 1 mom. kommunalskattelagen och 7 § förordningen om statlig inkomstskatt. Enligt författningsförslaget skulle stiftelserna och föreningarna efter riksskattenämndens beprövande i fråga om skattskyldighet eller eljest vid tillämpning av kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt jämföras med sådana stiftelser, som avses i 53 § 1 mom. e) kommunalskattelagen och 7 § första stycket f) förordningen om statlig inkomstskatt. Därigenom skulle även bl. a. 5 § 1 mom. första stycket e) kommunalskattelagen ävensom punkt 2 av anvisningarna till 31 § och punkt 8 av anvisningarna till 53 §, allt samma lag, utan vidare bli tillämpliga i nu förevarande avseende. Så är även förhållandet med bestämmelsen i 6 § 1 mom. första stycket b) förordningen om statlig förmögenhetsskatt.

6. Remissyttrandena över departementspromemorian

I frågan huruvida skattelindring bör tillkomma stiftelser och föreningar som främjar nordiskt samarbete har remissinstanserna intagit samma ståndpunkt som i sina tidigare yttranden i ärendet. Sådan skattelindring tillstyrks sålunda av de hörda länsstyrelserna och Föreningen Nordens centralstyrelse. Kammarrätten, riksskattenämnden och överståthållarämbetet vidhåller däremot sina tidigare framförda betänkligheter.

Riksskattenämnden tillägger emellertid, att, därest vid bedömning av frågan ur mera allmänna synpunkter ett skattemässigt gynnande av nordiskt samarbete anses böra komma till stånd, nämnden inte har något att erinra mot att nämnden erhåller de uppgifter som i departementspromemorian förutsatts. *Kammarrätten* uttalar sig i samma riktning.

Länsstyrelsen i Malmöhus län ifrågasätter, om lagstiftning nu bör ske med avseende på enbart nordiskt samarbete. Länsstyrelsen erinrar om att även övrigt internationellt arbete tenderar att öka i omfattning och betydelse. En generell lagstiftning för beredande av skattelättnader för institutioner med uppgift att överhuvud främja internationellt samarbete kan bli aktuell.

I allmänhet har remissinstanserna funnit departementspromemorian förslag i huvudsak vara ändamålsenligt. Emot förslaget i vad det avser rätt för riksskattenämnden att efter prövning i varje särskilt fall avgöra om stiftelse eller förening skall få åtnjuta skattefrihet har blott *överståthållarämbetet* framfört erinringar. Ämbetet anser att bärande skäl inte föreligger att just organisationer med ändamål att främja nordiskt samarbete skall vara underkastade annan instansordning än den vanliga. Ämbetets uppfattning torde vara den, att det vid en eventuell utvidgning av nuvarande skattefrihetsregler skall ankomma på beskattningsnämnder och skattedomstolar att pröva om förutsättningar för skattefrihet är förhanden. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, som i och för sig tillstyrker att riksskattenämnden skall äga meddela beslut om skattebefrielse i förevarande fall, anser likväl att nämndens beslut i sådan fråga bör få överklagas i den ordning som är stadgad om överklagande av förhandsbesked i taxeringsfråga, d. v. s. direkt till regeringsrätten.

I fråga om förutsättningarna för skattefrihet framhåller *riksskattenämnden*, att de i promemorian uppdragna riktlinjerna för den tilltänkta dispensprövningen ger erforderlig ledning för bedömande av dispensfallen.

I övrigt har följande synpunkter på dessa riktlinjer framkommit. *Överståthållarämbetet* anser, att begränsningen i skattskyldigheten i fråga om föreningar bör begränsas till sådana föreningar som inte verkar för tillgodo-seende av medlemmarnas ekonomiska intressen. *Länsstyrelsen i Stockholms län* förordar att uttrycket »främja nordiskt samarbete» i någon mån närmare preciseras. *Kammarrätten* berör samma fråga samt anför därom följande.

I promemorian har redogjorts för de verksamhetsområden (konst, teater, litteratur etc.), som skall kvalificera för skattefrihet. Däremot har icke angivits vilka krav på själva samarbetet, som skall ställas. Man frågar sig exempelvis, om det är tillräckligt, att en stiftelse eller förening på konstlivets område har sin verksamhet utsträckt att omfatta ej blott Sverige utan även ett eller flera andra nordiska länder, eller om det skall fordras, att samarbetet mellan länderna tar sig mera positiva uttryck.

Några remissinstanser berör frågan hur den övervakning bör ordnas som erfordras för att kontrollera att förening eller stiftelse efter det skattefrihet beviljats fortfarande fyller kraven för skattefrihet. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser att denna övervakning helt bör åvila riksskattenämndens kontrollbyrå. Det torde enligt länsstyrelsen erbjuda betydande svårigheter för annan instans än den som företagit prövningen i dispensfrågan att taga ställning till om stiftelsens eller föreningens dispositioner kan inverka på den beviljade skattefriheten. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* ifrågasätter om icke riksskattenämnden borde med jämna mellanrum, exempelvis vart femte år, tillstålla vederbörande taxeringsintendent en förteckning å stiftelser och föreningar inom län, som beröres av besluten om skattefrihet. Taxeringsintendenten skulle äga befogenhet att, även om skattebefrielse medgivits, på given anledning infordra erforderliga uppgifter för bedömning av om verksamheten alljämt är av den art och inriktning att befrielse bör åtnjutas. Länsstyrelsen utgår därvid från att taxeringsintendent, när helst anledning härtill yppas, hos riksskattenämnden skall kunna föra talan om skattefrihetens återkallande.

Riksskattenämnden erinrar i detta sammanhang om den i 33 § taxeringsförordningen reglerade uppgiftsskyldigheten för sådana stiftelser och föreningar, som helt eller delvis är frikallade från skattskyldighet. Intet torde enligt nämndens mening hindra att detta författningsrum göres tillämpligt jämväl med avseende å ifrågasvarande stiftelser och föreningar. Härigenom skulle vederbörande taxeringsintendent kunna i mån av behov kontrollera, att sådan stiftelse eller förening, som erhållit dispens av riksskattenämnden, alljämt uppfyller förutsättningarna härför. I förekommande fall skulle taxeringsintendenten hos riksskattenämnden kunna hemställa om omprövning av beslutet om dispens. Nämnden förutsätter, att i beslut om dispens intages förbehåll av innebörd att dispensen gäller under förutsättning att verksamheten bedrivs på sätt avses i punkt 8 av anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen.

Vissa redaktionella ändringar i den föreslagna författningstexten har ifrågasatts. *Kammarrätten* och *länsstyrelsen i Stockholms län* föreslår att det uttryckligen anges, att dispensförfarandet endast gäller stiftelser och föreningar med »huvudsakligt» ändamål att främja nordiskt samarbete. *Riksskattenämnden* föreslår att såsom förutsättning för dispens anges, att »särskilda skäl därtill äro»; därigenom skulle markeras, att icke alla stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete kan ifrågakomma för dispens.

7. Departementschefen

Frågan om i vilken utsträckning institutioner med en verksamhet, som kan betecknas som ideell, välgörande eller allmännyttig, skall fritas från skattskyldighet för inkomst och förmögenhet erhöll år 1942 den lösning, som nuvarande författningsbestämmelser anger. De principer för skattefrihet som då kom till uttryck var mycket restriktiva. Den för vår skattelagstiftning i detta hänseende bärande tanken kan, med en viss förenkling, anges som så, att ideell, välgörande och allmännyttig verksamhet, som är förtjänt av det allmännas stöd, skall erhålla sådant stöd, icke genom skatteförmåner utan genom synliga anslag och bidrag. Härigenom kan de medelsbeviljande instanserna behålla kontroll över förmånernas storlek och användning.

Från denna allmänt avvisande inställning till skattelättnader för ifrågasvarande slags verksamhet gjordes vid lagstiftningens tillkomst betydande undantag. Den skattefrihet som då medgavs vissa organisationer hade emellertid främst historisk bakgrund. Det ansågs naturligen mindre lämpligt att införa skatteplikt för »fromma stiftelser» och liknande, vilka redan enligt förut gällande bestämmelser undantagits från skattskyldighet. När fråga var om utvidgning av kretsen av skatteprivilegierade organisationer iaktogs dock största restriktivitet.

De principer på vilka 1942 års lagstiftning sålunda vilar har upprätthållits alltsedan dess. Återhållsamhet har under de senaste tjugu åren visats av såväl Kungl. Maj:t som riksdagen när olika förslag om utvidgning av området för befrielse från skattskyldighet väckts. Den enda verkliga utvidgning som skett är att fyra särskilt namngivna stiftelser och fonder erhållit skattefrihet, nämligen Nobelstiftelsen, stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond, norrlandsfonden samt malmfonden för forsknings- och utvecklingsarbete.

Mot bakgrunden härav framstår det som naturligt, att de hittills framkomna förslagen om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete inte lett till lagstiftning. Vid remissbehandlingen av ett efter framställning från riksdagen tillkommet utredningsförslag i frågan framfördes även från skilda remissinstanser vägande invändningar mot förslaget, som icke ansågs stå i överensstämmelse med den svenska lagstiftningens principer.

Såsom uttalades från den svenska regeringens sida vid Nordiska rådets session i våras torde emellertid ett avsteg från våra interna principer få övervägas i denna fråga. Anledningen härtill är närmast att söka i den internordiska karaktär föreningar och stiftelser av förevarande slag har. Lagstiftningen i övriga nordiska länder medger i princip skattefrihet för motsvarande stiftelser och föreningar. De skäl som framförts för att ge stiftelser och föreningar som verkar för nordiskt samarbete samma skatterättsliga ställning i alla nordiska länder kan inte fränkännas styrka. Jag vill därför förorda att, såsom ett bidrag till det nordiska samarbetet, de

från svensk sida framförda principiella betänkligheterna får falla och att skattefrihet ges även åt svenska stiftelser och föreningar med sådan verksamhet.

De stiftelser och föreningar, som bör bli befriade från skattskyldighet, är sådana som tillgodoser ändamål som främjar nordiskt samarbete. I den departementspromemoria som upprättats i ärendet har den avsedda ändamålsbestämningen närmare utvecklats och jag får i detta hänseende hänvisa till den föregående framställningen. De synpunkter som framförts i promemorian har i huvudsak godtagits vid remissbehandlingen och synes kunna accepteras. Det bör dock understrykas att det icke är tillräckligt för skattefrihet att en stiftelse eller förening bedriver verksamhet i två eller flera nordiska länder utan avgörande bör vara, att verksamheten direkt syftar till att främja samarbetet mellan länderna. Det samarbete som här avses är det nordiska samarbetet. Ett allmänt främjande av internationellt samarbete berörs däremot inte av de regler som nu är aktuella. Självfallet skall verksamheten för att kunna leda till skattefrihet för en förening vara av sådan art att den inte tillgodoser medlemmarnas ekonomiska intressen.

Riksskattenämnden har föreslagit, att såsom ytterligare förutsättning för skattefrihet skall angivas att »särskilda därtill äro». Detta förslag anser jag mig böra biträda. Härmed markeras, att endast stiftelser och föreningar med från allmänna synpunkter mera betydelsefull verksamhet bör ifrågakomma för skattefrihet.

Beträffande formen för erhållande av skattefrihet har tidigare olika vägar beträffats. I regel ankommer det i första hand på vederbörande taxeringsnämnd att pröva om förutsättningarna för skattefrihet är för handen. Frågan härom kan sedan i vanlig ordning genom besvär underställas prövningsnämnd, kammarrätten och regeringsrätten.

I vissa situationer har lagstiftaren dock valt en annan väg. Riksskattenämnden kan nämligen i speciella fall besluta om dispens från föreliggande skatteplikt. Nämnden kan således under vissa förutsättningar befria bolag från eljest uppkommande kedjebeskattning av aktieutdelningar. Vidare äger nämnden pröva om förutsättningar föreligger för utsträckande av tiden för återförande till beskattning av medel som avsatts till vissa investeringsfonder. Slutligen har riksskattenämnden vid fusioner mellan aktiebolag att pröva om moderbolaget skall få överta utskiftningsskatteskulden. Gemensamt för dessa dispenser är att nämnden efter ansökan prövar ärendet i första och sista instans. Klagan över nämndens beslut i sådana ärenden medges sålunda icke.

I departementspromemorian har föreslagits, att frågan om stiftelse eller förening, som främjar nordiskt samarbete, uppfyller kraven på befrielse från skattskyldighet skall prövas av riksskattenämnden i den ordning som gäller för de nyss nämnda dispensfallen. Fördelen med detta förfarande kan sägas ligga däri att vederbörande snabbt får ett definitivt besked i skattskyldighetsfrågan och kan rätta sina medelsdispositioner därefter.

Departementspromemorians förslag i detta hänseende har i regel godta-

gits av remissinstanserna. Även jag vill förordna att prövningen av skattskyldigheten i dessa fall sker hos riksskattenämnden. I enlighet med de principer som förut tillämpats för sådan dispensprövning bör nämndens beslut i dessa frågor icke kunna överklagas.

Av allmänna regler följer att riksskattenämnden över ansökan om skattefrihet hör taxeringsintendenten i det län där stiftelsen eller föreningen har säte. Det bör ankomma på denne taxeringsintendent att följa verksamheten hos stiftelse eller förening, som erhållit skattebefrielse, för att kontrollera att förutsättningarna för skattefrihet alltjämt föreligger. Om institutionens verksamhet ändrat karaktär i något väsentligt hänseende har taxeringsintendenten att hos riksskattenämnden aktualisera frågan om återkallelse av beslutet om befrielse från skattskyldighet.

För att taxeringsintendenten skall få erforderliga upplysningar för denna kontrollverksamhet bör den uppgiftsskyldighet som enligt 33 § taxeringsförordningen åvilar vissa skattefria rättssubjekt utsträckas till att gälla även stiftelse och förening, som vunnit den nu avsedda skattebefrielsen.

Den reform som av mig sålunda förordas förutsätter tillägg till 53 § 1 mom. kommunalskattelagen och 7 § förordningen om statlig inkomstskatt samt ändring i 33 § taxeringsförordningen. På grundval av departementspromemorians författningsutkast och de vid remissbehandlingen framkomna synpunkterna har förslag till erforderliga författningsändringar utarbetats inom finansdepartementet.

De nya bestämmelserna bör träda i kraft omedelbart. Av riksskattenämnden meddelade beslut om skattebefrielse torde, såsom föreslagits i departementspromemorian, få verkan redan från och med det beskattningsår, under vilket beslutet meddelats. Självfallet bör nämnden, när omständigheterna det föranleder, kunna bestämma annan tidpunkt för skattefrihetens inträdande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå 1963 års riksdag att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 53 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt; och

3) förordning om ändrad lydelse av 33 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Th. Hellström

Departementspromemorians författningsförslag**Förslag**

till

lag om ändrad lydelse av 53 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 53 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

53 §.

1 mom. Skyldighet att — — — eller rörelse.

Finner riksskattenämnden, att stiftelse eller förening har till ändamål att främja nordiskt samarbete, må riksskattenämnden efter ansökan förklara, att stiftelsen eller föreningen i fråga om skattskyldighet eller eljest vid tillämpning av denna lag skall anses jämställd med stiftelse eller förening som ovan i första stycket vid e) anges. Sådant beslut må, om omständigheterna därtill föranleda, av riksskattenämnden återkallas. Över beslut, som riksskattenämnden meddelat enligt detta stycke, må klagan icke föras.

Denna lag träder i kraft den

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 7 § förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

7 §.

Från skattskyldighet — — — hänförlig verksamhet.

Finner riksskattenämnden, att stiftelse eller förening har till ändamål att främja nordiskt samarbete, må riksskattenämnden efter ansökan förklara, att stiftelsen eller föreningen i fråga om skattskyldighet eller eljest vid tillämpning av denna förordning skall anses jämställd med stiftelse eller förening som ovan i första stycket vid f) anges. Sådant beslut må, om omständigheterna därtill föranleda, av riksskattenämnden återkallas. Över be-

slut, som riksskattenämnden meddelat enligt detta stycke, må klagan icke föras.

Aktiebolag och — — — bolagens verksamhet.

Om aktierna — — — lös egendom.

Riksskattenämnden må — — — icke föras.

Att personer — — — samma paragraf.

Denna förordning träder i kraft den